

KeelEST 2021

Tekstikogu

Compilation of texts

Eesti Instituut

KeelEST
Eesti keele nädal

HARIDUS- JA
TEADUSMINISTEERIUM

Integratsiooni
Sihtasutus

ON THE USE OF THE TEXT COLLECTION

For the 2021 Worldwide Estonian Language Week, the Estonian Institute has compiled a small collection of poems and play texts by Estonian authors. These materials are to be used by language learners and teachers, or for anyone interested in Estonian who wants to get involved in the language week.

What to do with poems?

- Choose one poem and practice performing it. When you're happy with the results, present it to your family, classmates or make a video of you reading it. Post the video on social media with the hashtag **#keelest2021** or upload it and send a link to us: **keelkultuur@estinst.ee**.
- Choose one poem and translate it into your mother tongue. Publish the translation on social media with the hashtag **#keelest2021** or send it to us by e-mail.
- Read books by Estonian poets (there are also many on the Internet) and if you find a game-themed or especially playful poem, share it on social media with a topic reference or send it to us! (Don't forget the author's name!)
- Write a game-themed poem in Estonian yourself and share it on social media or send it to us!

What to do with play texts?

- Find a friend or several and share roles.
- If there are more or fewer friends than the characters in the play, you can change, crop, add text as needed. Get creative!
- Practice the text and make sure you both (or all) understand what you read similarly.
- You can just read the text at the table like actors in the first rehearsal read-through, but if you have more enthusiasm for theatre, we encourage you to direct and act out the scenes the way you want to.
- Have someone take a picture or film the scene and share it on social media with the hashtag **#keel2021** or upload it to the internet and send it to **keelkultuur@estinst.ee**.

You can also write or improvise the play yourself – the main thing is that it is in Estonian! Have fun playing!

TEKSTIKOGUMIKU KASUTAMISEST

Eesti Instituut on 2021. aasta üleilmse eesti keele nädala tarbeks kokku pannud väikese kogu eesti autorite luuletustest ja näiteringistseenidest. Materjalid on kasutamiseks keeleõppijatele ja -õpetajatele mänguliste tundide läbiviimiseks, või mis tahes eesti keele huvilisele, kes keelenädalal kaasa lüüa tahab.

Luuletustega võid toimida nii:

- Vali üks luuletus ja harjuta selle ettelugemist. Kui juba hästi välja tuleb, siis kannata see ette oma perele, kaasõpilastele või loe see videosse. Video postita sotsiaalmeediasse teemaviitega **#keelest2021** või laadi see üles ja saada link meile: **keelkultuur@estinst.ee**.
- Vali üks luuletus ja tõlgi see keelde, mida kõige paremini oskad. Tõlke võid samuti panna sotsiaalmeediasse teemaviitega **#keelest2021** või meile e-mailiga saata.
- Loe eesti luuletajate raamatuid (palju on ka internetis) ja kui leiad mõne mänguteemalise või eriti mängulise luuletuse, jaga seda sotsiaalmeedias teemaviitega või saada meile! Peamine, et autori nimi ka juures on!
- Kirjuta ise eesti keeles mänguteemaline luuletus ja jaga sotsiaalmeedias või saada meile!

Mida teha näidenditekstidega?

- Leia sõber või mitu sõpra ja jagage omavahel rollid.
- Kui sõpru on näitemängus olevatest tegelastest rohkem või vähem, võid teksti vastavalt vajadusele muuta, kärpida, täiendada. Lähene loominguliselt!
- Harjutage omavahel teksti ja kontrollige, et saate loetavast mõlemad samamoodi aru.
- Näidenditeksti võib lugeda niisama laua taga, aga kui on tahtmist ja aega, võib kohe täitsa teatristseeni etendada.
- Lase kellelgi teha pilt või filmi stseen üles ning jaga sotsiaalmeedias teemaviitega **#keelest2021** või laadi internetti üles ja saada meile **keelkultuur@estinst.ee**.

Näitemängu võid ka ise kirjutada või improviseerida – peasi, et see on eesti keeles! Head mängulusti!

LUULETUSED

maailma tõsiselt võttes
ärge arvake
et maailm teid tõsiselt võtab
vaevalt

MINNI NURME

Olles kaotanud
lahing lahingu järel
hingejõu poolest
tunnen end võitmatuna
ja pean kaotustki võiduks

LÄVEL

Veel olen laps, kes päiksekiiri püüab
ja virveid veel.
Mind tuulehoogki nimepidi hüüab
nii tihti veel.

Veel olen laps, kel, nähes lepalindu,
kõik meelest kaob,
pihk haarab õhku, silmad täis on indu
ja süda taob.

Veel olen laps, kes kõige järel ruttab,
mis särav näis,
kes näoli maas üht õit võib taga nutta,
peod lilli täis.

MÄNG

Nad on seitse-kaheksa.
Nad on seitsmendast-kaheksandast.

Hoiduvad kampa,
kõige hakkajam keskel.

Mis nad teevad?
Irvitavad eksponaatide üle.

Laused kui lentsisalikud
hardas atmosfääris.

Lõpuks tüdivad sest
mängust ja lähevad ära.

Lähen minagi

valvetädide
selginevate nägude kumal.

RUUDULISES SÄRGIS

Kõmiseb-kõmiseb, aga mängu ei ole, ometi
jalgpallile mõtlin. Miks?

Muidugi, staadion peaaegu akna taga,
muidugi. Jalgpall peaaegu peas.

Miks?

Kunagi arvasin, et hakkan inimeseks,
kultuurseks inimeseks.

Ja kuidas siis ilma Homeroseta, Kalevalata,
muhu seelikuta, praemunadeta, oma munadeta,
regilauluta, sinise taevata, naksitrallideta,
jäätiseta, sõbra raamatuta, luuleraamatuta,
hea raamatuta, talvekummideta, üldse autota,
coca-colata, ilumölinata, väsinäl hingeldet kuudeta,
krõbeda jaanuarikülmata, vakstuta, püksata,
suveteatrita, suitsupakita, mõrase meniskita,
pahema põlveta, paari karuta, metsata-mereta,
printerihiiireta, rahvata-rahata, kurvastuseta,
rõõmustuseta, uskumuseta, endata, meeleta,
tusameeleta, peeruta, pirruta, tuuleta, kõhuta,
õhuta, armastuseta, mängukaruta, söömata,
loomata, linnuta, pinnuta silmas ja palgita
pees, prillita ees, juusteta, roosteta, rauata,
vaseta, venelaseta, heleda kõreta, trellita,
võreta, hellitamata ja rattata, tuleta, tikuta,
toosita, tuhata, euroniiidu ja -luhata, vesiveskita,
meskita, viskita, musta märgita, põrguvärgita,
ilma naise kallita, ta õmmeldud ruudulise särgita
ja kuidas siis ilma jalgpallita?

Mitte kui kuradi kuidagi ei!

ELU MÄNG

Iga päev
kivitee ääres
istub vares.
Istub seal kogu päeva
ja jälgib loomi,
liblikaid ja teisi linde.
Ta kaob vaid ööseks,
hommikul on jälle kohal,
nokas üks pisike puuoks,
õis, leht või kooretükk.
Ta mängib seal
vaikuse ja üksinduse mängu,
kuna pole teda
kunagi hüüdmata kuulnud
ega kedagi tema seltsis näinud.
Järsku ma mõistan,
et ta ei mängi,
vaid ootab oma sõpra,
kelle kull oli ära viinud.
Ta oli öelnud,
et läheb mängima,
aga pole tagasi tulnud.
Vares istub siin iga päev ja ootab.
Sest ta teab,
et ükski mäng pole igavene.

(D) RROOSI SELAVISTE JOOGISERVIIS

Empedoklese krater¹
leideni pudeli palistatud brüsseli pitsidega
lendav tass²
möödaminev karikas
saatuse mängukann³
sala- ja vandenõusid
PS Rroosi Selaviste nõutab nõukogude venet oma
nõudekogusse⁴

-
- 1 “fire-water shaker”
 - 2 koos alustassiga
 - 3 kannu tõstmisel hakkab selle põhja peidet mängutoos
piiksutama Beethoveni saatusesümfooniast
 - 4 alusetu TASSi teade

Pilkamaks valgust
mängis vari
oma surma
põgenes puu alt
tõusis taeva
vajus mulda

Pilkamaks varju
mängis valgus
oma surma
peitis end puusse
salgas taeva
salgas mulla

Pilkamaks valgust
pilkamaks varju
mängis puu
oma elu
emmates koorega
olematut tüve

ABRAKADABRA

Kord viisid kandraamiga Su kallid sugulased
Sind läbi musta kuusiku, kus kasvasid vaid kased.

Mäetippu oruhaiglasse kes majadeta linna
maalt kanti kokku tõbised ja jäetigi meid sinna.

Sul puudus tõpra tõsidus. Meil kõigil tuli lasta
uut rohtu kaela määrada just nagu vana rasva.

Me sõime pannil praetud lund, mis kunagi ei jahtu.
Serveeriti ka sulatõtt: suur portsjon seebivahtu!

Ükskõiksus vaatas kiikriga Su lahas kätt ja puusa
ning äkki naerma turtsatas tark traagiline muusa.

Kuid Sina – mantel mullane, pea nagu marlikera, –
Sa nutsid surilavatsil, me kõigi silmateral!

Fantaasia! Fantaasia! Me hüüdsime Su nime
ja hospitalist korraga kõik õue holpsasime.

Kottpimedas, kui südaööl suur valge oli väljas,
me jooksime kui meeletud liig hirmsas hingenäljas.

Jäid maha kandraamiga Su kallid sugulased,
jäid maha mustad kuusikud, kus kasvasid vaid kased.

Me sõime ahnelt elupuust ja krõbedast konservist
ning hüüdsime maailmale: Noh proosit! Kuku tervist!

— — —

Nii alles poole tunni eest Sa juba muiste-mullu
said lahti tõvest, mida Sul ei olnud, vaata hullu!

NÄIDENDID

Dramatiseeritud versioon ENO RAUA lühiloost

“PEEP AJAB VANAEMALE KÄRBSEID PÄHE”

Kogumikust Eno Raud “Peep ja sõnad”, Avita, 2012

PEEP: Vanaema, tee mulle kogelmogelit!

VANAEMA: Enne sööki ei tee. Kogelmogel võtab söögiisu ära.

PEEP: Kallis vanaema. Ma kohe ei saa enam ilma kogelmogelita olla!

VANAEMA: Küll sa saad. Ära ole nii maias.

PEEP: Ma ei olegi üldse maias! Ma lihtsalt vajan kogelmogelit.

VANAEMA: Mine parem õue mängima.

PEEP: Ma ei saa mängida, kui sa kogelmogelit ei tee!

VANAEMA: Ära aja mulle kärbsed pähe!

(Peep ehmub. Üks kärbes lendab ümber vanaema pea ja laskub vanaema kõrvalestale istuma)

PEEP: Kas kärbsed lähevad läbi kõrvaaugu pähe?

(Vanaema hakkab naerma)

VANAEMA: Kui sa hea laps oled, saad kogelmogelit pärast lõunasööki.

“MÄGRAD JA REBASED”

Kogumikust “Loe ja näitle! Näidendeid põhikoolile”, koostanud
Viivi Maanso, Kaider Vardja ja Merike Vardja, Kirjastus Argo,
Tallinn 2002.

TEGELASED: TOT-TOT, mägraisa
TAT-TAT, mägraema
KÕÕRDSILM, rebaseisa
PILUSILM, rebaseema

I

*Kaks mäkra, isa Tot-tot ja ema Tat-tat, lõpetavad oma maa-aluse
eslamu ehitamist (tähistavad laudade ja pinkidega koopa sis-
sekäigud ja maa-aluste urguda suunad). Laulavad tööritmis:*

TOT-TOT: Me mägrad oleme.

TAT-TAT: Ja rõõmsalt töötame.

TOT-TOT: Me mägrad oleme.

TAT-TAT: Ja rõõmsalt töötame.

ÜHESKOOS: Me mägrad oleme ja rõõmsalt töötame.

TOT-TOT: Katsun veel kord järele, kas elutoa lagi sai küllalt
kindel.

TAT-TAT: Uuristan seda soppi veidi laiemaks, siia tuleb ju laste-
tuba. Ja uksealune puhtaks...

TOT-TOT: Sooh, maja ongi valmis! Mugav maja. (Paneb uksele
suure sildi “Mägrakoobas”.) Siia jääme kauaks-kauaks elama.

TAT-TAT (*ringutab*): Küll nüüd maitseb uni hästi! Läki puhkama.

Mõlemad lähevad koopasse. Kaks rebast tulevad tippides. Nad on edevad, kergejalgsed, kuid praegu veavad jalgu järele.

PILUSILM: Rebane Kõõrdsilm, oota, ma ei jõua enam. Olen surmani väsinud.

KÕÕRDSILM: Rebane Pilusilm, pea veel veidike aega vastu...

PILUSILM: Sa tahad mu kena kasuka päris ära rikkuda. Vead mind mööda võpsikuid ja soid, solgutad vees ja poris, ma olen juba sassis ja sopane, nii et vastik vaadata. Ma tahan peeglit, kammi, vannituba, lokkijat...

Näevad mägrakoopa silti, loevad.

PILUSILM: Jääme siia!

KÕÕRDSILM: Lõhnast on tunda, et mägrad on kodus.

PILUSILM: Minu kasukas, minu ilus kasukas! Sa oled mees, kihuta nad välja.

KÕÕRDSILM: Mägral on kole pikad küüned ja ta on tugev.

(Poeb värisedes urgu)

TOT-TOT: Kes sealt tuleb? Mis sa meie koopast otsid,

Kõõrdsilm? *(Annab rebasele käpaga üle nina.)* Kao siit!

KÕÕRDSILM: Ai-ai-ai! Oi-oi-oi! *(Hoiab silmi kinni.)* Pimedaks kraapas. Põgeneme, Pilusilm!

PILUSILM: Ei mõtlegi. *(Koputab uksele.)* Kullakallid mägrakesed! Vabandage, et tülitame, kuid me ei teadnud, et siin elatakse. Oleme hirmus väsinud ja ilm on kole halb, palun

lubage teie kenas majas vähe aega puhata.

TOT-TOT: Miks te oma kodus ei puhka?

PILUSILM: Ajad on viletsda. Et midagi hamba alla leida, pidime kodust kaugemale jahile tulema. Puhkame teie juures ainult ühe päeva...

TAT-TAT: Teekäijaid peab aitama, Tot-tot.

TOT-TOT: No olgu! Kõrval on meil tagavarakäik, jääge sinna. Aga ainult üheks päevaks.

II

TAT-TAT: Ainult nädalapäevad elavad need rebased siin ja juba on kõik kohad konte ja sulgi ning igasugust muud rämpsu täis. Kihuta nad ometi minema!

TOT-TOT: Ütlesin mitmel korral, nad ei lähe.

Kõõrdsilm ja Pilusilm tulevad rõõmsalt kareldes.

KÕÕRDSILM: Küll oli tore jahipäev, küla kõige uhkemat kukel keerasime kaela kahekorra!

PILUSILM (*uurib pilkaval ilmel mägraemandat*): Tat-tat, miks te alati nõnda inetut halli mantlit kannate? Vaadake vaid, kuidas minu kasukas läigib. Ja niisugust saba nagu mul pole kellelgi teisel!

KÕÕRDSILM: Täna korraldame säärase peo, et ... (*Lipsavad Pilusilmaga omapoolsesse koopasse, hakkavad rõõmsalt laulma ja tantsima.*)

TAT-TAT: Oi-oi... sinna pidi ju meie lastetuba tulema. Kõik toidujäätmed jätavad nad sahvrisse või kuhu juhtub vedelema.

Kogu maja on vastikut haisu täis.

TOT-TOT: Mul läigib süda nõnda, et mitte toiduiva ei lähe alla.

TAT-TAT: Mina pean neile kojameheks olema, nende rämpsu koristama...

TOT-TOT: Tat-tat, lähme ära.

TAT-TAT: Kas kuuse alla või?

TOT-TOT: Ma leidsin ühe hea liivase künka. Kaevame sinna endale uue maja.

TAT-TAT: Ooh, jälle otsast peale! Aga siin ma ka enam elada ei suuda. Lähme!

Tat-tat ja Tot-tot jooksevad ära.

PILUSILM (kes mäkrade juttu vargsi pealt kuulas): Hurraa! Nad lasksid jalga!

KÕÕRDSILM: Päriselt või?

PILUSILM: Päriselt jah. Jooksid uut maja kaevama. Meil on nüüd oma kodu!

KÕÕRDSILM: Hurraa!

Rebased võtavad mäkrade sildi maha ja panevad asemel uue, millele on maalitud "Rebaseurg".

Koostöös: Kertu Moppel, Katariina Ratasepp, Maria Lee Liivak, Erko Sõrmus
“VESI AHJUS”

Stseen võib aset leida samas ruumis või telefoni / video teel.

Teksti võib vabalt tõlgendada, täiendada, kärpida, tegelasi ühendada või juurde kirjutada vms.

KODANIK: Tere, mul on kiiresti abi vaja. Asi on selles, et see mees müüs mulle põrsa kotis ja nüüd olen kõigest ilma. Mängis mäkra lihtsalt ja tõmbas mu haneks! Ma ütlesin talle, et ma panen kitse, aga ta hakkas karjuma nagu siga aia vahel ja tõmbas lesta ja nüüd on kadunud nagu tina tuhka.

POLITSEI: Mis te ajate mulle kärbseid pähe, siin on politsei, mitte mingi veterinaar. Te olete omadega rappa läinud!

KODANIK: Rappa küll mitte, otse tulin siia, kui see lurjus lesta tõmbas.

POLITSEI: Mulle tundub, et te peksate segast.

KODANIK: Kuidas te ütlete! Mina ei ole kedagi peksnud. Mul läks lihtsalt kops üle maksa, kui mind ninapidi veeti ja siis varvast lasti.

POLITSEI: Aa, mõistan, teil oleks vaja meditsiinilist abi hoopis? Ma kutsun kohe arsti.

KODANIK: Ei, mis arsti ...

(Arst tulebki.)

ARST: Nii-nii. Kuidas käsi käib?

KODANIK: Käsi käeks. Ma püüan selgitada: see mees torkas mulle kohe silma kahtlasena, aga ta süstis mulle turvatunnet ja see oli mulle mõru pill alla neelata, kui ta mulle külma tegi.

ARST: Tundub, et teil oleks siis vist esmajärjekorras vaja mao-

loputust.

KODANIK: Enne seda seatempu käisimegi maoga just suplemas.

ARST: Maoga?

KODANIK: Madu olen ma oma rinnal soojendanud, see on minu armas kodumadu Aino.

ARST: Kas te olete peast soe?

KODANIK: Ei, vesi oli hea jahe. Kohe hea oli olla, aga sellele lasti muidugi vesi peale. Saate aru, sisse ei vehitud minult mitte ka väike summa, see oli ikka keskmine palk. Kaua aega olin üritanud pappi kokku ajada.

ARST: Tihumeetrid ja paberitööstus ei ole kahjuks siiski minu teema. Võib-olla suunan teid keskkonnaametisse?

KODANIK: Ei-ei, palun, keskmised ja suured konnad mulle ei meeldi üldse, ainult ehk kõige väiksemad. Ülikonnad on kõige jubedamad. Siis vajub süda lausa saapasäärde.

ARST: Ah mis te villast viskate!

KODANIK: Aga mis teie üldse minuga paugutate!

(Politsei tuleb tagasi.)

POLITSEI: Kes paugutab? Ma kutsun pommirühma!

ARST: Siin inimene rebib lihtsalt kildu.

KODANIK: Siin käib tõesti suuremat sorti rebimine, aga mind on lihtsalt tanki pandud!

POLITSEI: Kas tõesti on juba sõjavägi ka mestis?!

KODANIK: Mis te juhete kokku ajate!

ARST: Siin on tõesti kõrget pinget tajuda. Tuleks elektrik kutsuda
(Tuleb elektrik.)

ELEKTRIK: Siin pole muud, kui juhe seinast tõmmata.